

เทคนิควิธีการกิจกรรมจับคู่ผู้เรียน

ในกระบวนการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

น.อ.รศ. ทองใบ วีระนันท์ทางกร
รองศาสตราจารย์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

ก. ความเบื้องต้น

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาครั้งหนึ่งถูกมองว่าเป็นระบบการถ่ายทอดความรู้ "แบบยัดทะนาน" กล่าวคือเป็นเสมือนหนึ่งว่าเป็นการเทความรู้ลงในภาชนะที่ว่างเปล่าอยู่นั้น เป็นวิธีที่ครูอาจารย์เป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) เวลาในชั้นเรียนส่วนใหญ่จะหมดไปโดยครูอาจารย์ผู้สอนทำการบรรยาย (Lecture) และนักศึกษาได้แต่เป็นผู้เฝ้าดูและคอยฟังโดยที่มีการจดบันทึกคำบรรยาย (Short Note) กันบ้างไม่จดบ้าง เมื่อเสร็จสิ้นการบรรยายแล้ว นักศึกษาแต่ละคนก็จะแยกกันไปทำงานมอบของอาจารย์ และจะไม่มีการกระตุ้นให้นักศึกษาร่วมมือกันทำงาน ครั้นกาลต่อมาก็จึงได้มีการค้นคว้าและวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้นและผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของการเรียนและการสอนโดยภาพรวมจะดีขึ้นเมื่อนักศึกษามีโอกาสที่จะหาความกระจ่าง ทำการสอบถาม ลองประยุกต์ใช้ และประมวลองค์ความรู้ใหม่เหล่านั้นเสียก่อน

ยุทธศาสตร์การสอนหลายอย่างที่สามารถนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการเรียนการสอนแบบนี้ ได้แก่

- ๑) วิธีการอภิปรายเป็นกลุ่ม (Group Discussion)
- ๒) วิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving)
- ๓) วิธีแสดงละคร (Role Plays)
- ๔) วิธีเขียนบันทึกย่อ (Journal Writing)
- ๕) วิธีจัดกลุ่มเรียน (Structured Learning Groups)

ข้อดีหรืออานิสงส์ของการใช้กิจกรรมการสอนเหล่านี้มีหลายอย่าง เช่น

- ๑) ช่วยปรับปรุงทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Improved Critical Thinking Skills)
 - ๒) ช่วยในการจดจำและถ่ายทอดข้อมูลใหม่ได้ดีขึ้น (Increased Retention and Transfer of New Information)
 - ๓) ช่วยเพิ่มแรงกระตุ้น (Increased Motivation)
 - ๔) ช่วยปรับปรุงทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Improved Interpersonal Skills)
- สำหรับในบทความที่ผู้เขียนนำเสนอในครั้งนี้เป็นเทคนิควิธีใช้กิจกรรมให้นักศึกษาจับคู่แบบง่าย ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนแบบให้นักศึกษามีส่วนร่วม ซึ่งท่านผู้รู้เคยทดลองนำไปใช้แล้ว บอกว่าได้ผลดีเหลือหลายดีต่อกระบวนการเรียนรู้

ข. กิจกรรมให้นักศึกษาจับคู่แบบง่าย ๆ (Some Simple Paired Activities)

การให้นักศึกษาในชั้นเรียนจับคู่กันทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกันนี้เป็นยุทธวิธีที่ท่านผู้รู้บอกว่ามี ความเสี่ยงต่ำ จะทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในชั้นเรียนไม่ว่าชั้นเรียนจะมีขนาดใหญ่ขนาดไหนได้ถึง ๑๐๐ เปอร์เซนต์เลยทีเดียว ต่อไปนี้คือกิจกรรมง่าย ๆ ที่ท่านผู้รู้แนะนำว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนในทุกกระบวนวิชา

๑. วิธีคิด / จับคู่ / แบ่งปันความรู้ (Think / Pair / Share)

วัตถุประสงค์ของวิธีนี้คือเพื่อให้นักศึกษาทั้งชั้นเรียนได้รู้ข้อมูลทั้งในระดับบุคคล ระดับคู่และระดับกลุ่มใหญ่ กิจกรรมนี้จะสามารถช่วยในเรื่องต่อไปนี้

- ๑) สอบถามความรู้ก่อนเข้าสู่บทเรียน
- ๒) การตั้งคำถามเชิงระดมมันสมอง
- ๓) การสรุป ประยุกต์ใช้ หรือบูรณาการข้อมูลใหม่

เวลาที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมนี้ ระหว่าง ๖ - ๘ นาที

ส่วนวิธีปฏิบัติมีดังนี้

๑) ผู้สอนตั้งคำถามแล้วให้นักศึกษาแต่ละคนนึกหาคำตอบ แล้วบันทึกสั้น ๆ ลงในสมุดบันทึก ใช้เวลา ๑ นาที

๒) ให้นักศึกษาจับคู่กันกับคนที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ แล้วนำคำตอบที่เขียนลงในสมุดบันทึกของแต่ละคนมาพูดคุยปรึกษาหารือกันเป็นเวลา ๒ - ๓ นาที หรือทั้งสองคนนั้นอาจจะเลือกทำงานร่วมกันเพื่อหาคำตอบที่ดีขึ้น

๓) ผู้สอนใช้วิธีสุ่มตัวอย่างเลือกนักศึกษา ๑ - ๒ คู่ มาทำการสรุปคำตอบของแต่ละคนหรือคำตอบรวมทั้งสองคน ใช้เวลา ๓๐ นาที

๒. วิธีจับคู่ตั้งคำถามและหาคำตอบ (Question and Answer Pairs)

วัตถุประสงค์ของวิธีนี้ คือเพื่อให้นักศึกษาแต่ละคนได้อ่านแล้วจากนั้นให้จับคู่กันช่วยหาคำตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้มีข้อดี ดังนี้

- ๑) ช่วยกระตุ้นให้มีการอ่านก่อนเข้าห้องเรียน
- ๒) ช่วยในการวิเคราะห์หาคำตอบให้ลุ่มลึกดียิ่งขึ้น
- ๓) ช่วยฝึกให้สามารถอธิบายแนวความคิดที่ยาก ๆ ได้

ผู้สอนอาจเลือกตัวอย่างของคำถามที่เหมาะสมกับการที่จะนำมาใช้กับวิธีนี้ หรืออาจจะช่วยกำหนดระดับเนื้อหาหรือขอบข่าย ของคำถามให้เหมาะสม เวลาเหมาะสมในการใช้วิธีนี้ คือ ๕ - ๑๐ นาที

ส่วนวิธีปฏิบัติมีดังนี้

- ๑) ให้นักศึกษาไปอ่านเรื่องก่อนจะเข้าเรียนและคิดตั้งคำถาม ๑ - ๒ คำถามจากเรื่องที่อ่าน

นั้น

๒) ในชั้นเรียนให้นักศึกษาจับคู่กัน ให้นักศึกษา ก. เป็นฝ่ายถาม และนักศึกษา ข. เป็นฝ่ายตอบ จากนั้นให้สลับกัน โดยให้นักศึกษา ข. เป็นฝ่ายถาม และให้นักศึกษา ก. เป็นฝ่ายตอบ

๓) ผู้สอนอาจให้นักเรียนทั้งชั้นแบ่งพวกกันเป็น ๒ ฝ่าย โดยให้ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตั้งคำถาม และให้อีกฝ่ายหนึ่ง เป็นฝ่ายตอบ

๑. วิธีจับคู่ตรวจสอบสมุดบันทึก (Note-checking Pairs)

วิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษานำสมุดบันทึกมาเทียบเคียงกันในขณะอยู่ในชั้นเรียน ทั้งนี้

- ๑) เพื่อบูรณาการการจดบันทึกคำบรรยายต่าง ๆ
- ๒) เพื่อจับประเด็นหลักและประเด็นรองต่าง ๆ ของคำบรรยายได้
- ๓) เพื่อเพิ่มความถูกต้องในการจดบันทึกคำบรรยาย

สำหรับวิธีปฏิบัติมีดังนี้

๑) ให้นำวิธีนี้มาใช้ในช่วงท้ายของการบรรยายที่แบ่งคาบของการบรรยายออกเป็นช่วง ๆ (ช่วงละ ๑๕ นาทีที่เหมาะสมที่สุด) โดยให้นักศึกษาจับคู่กันแล้วนำสมุดบันทึกของทั้งสองคนมาดูด้วยกัน แล้วให้ช่วยกันกระทำ (ก) สรุปประเด็นหลักของคำบรรยายให้ได้ ๓ ประเด็น (ข) เลือกแนวความคิดที่สำคัญที่สุดที่ผู้สอนอาจจะนำมาเป็นข้อสอบได้ (ค) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบางอย่าง (ง) ใช้สมุดบันทึกเพื่อช่วยในการทำแบบฝึกหัด (จ) ผู้สอนอาจคิดหาคำถามจากกลุ่มเพื่อให้นักศึกษาแต่ละคู่หาคำตอบ

๒) ผู้สอนอาจให้นักศึกษานำสมุดบันทึกมาส่งให้ผู้สอนตรวจ

ค. ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับกิจกรรมจับคู่ (General Guidelines for Paired Activities)

- ๑) อย่าใช้เทคนิคเดียวกันซ้ำซาก ให้ใช้สลับแต่ละเทคนิคเท่านั้น
- ๒) คอยตรวจสอบความรับผิดชอบของนักศึกษาโดยให้พวกเขา นำสมุดบันทึกคำบรรยายมาส่งให้ผู้สอนตรวจ หรือผู้สอนสุ่มตัวอย่างขึ้นมาตรวจแล้วเขียนข้อความเป็นข้อสังเกตอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ๓) ให้นักศึกษาจับคู่กันกับคนที่นั่งอยู่ข้างหลังบ้าง เพราะจะได้จับคู่กับคนที่ไม่ได้เป็นเพื่อนสนิทกันบ้าง ซึ่งปกติคนนั่งอยู่ข้าง ๆ กันมักเป็นเพื่อนสนิทกัน
- ๔) ให้นักศึกษาสลับเปลี่ยนที่นั่งกันเพื่อให้พวกเขาได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ บ้าง
- ๕) ให้ความกระจ่างกับนักศึกษาว่า ทำไมผู้สอนจึงให้พวกเขามาทำสิ่งเหล่านี้ อธิบายช่วงเวลาที่จะใช้ในการทำกิจกรรม ความจำเป็นที่ต้องทำกิจกรรมนี้ทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม และบอกพวกเขาด้วยว่าจากการวิจัยพบว่า การเรียนจะดีขึ้นโดยการเรียนแบบให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม

ง. การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Planning an Active Learning Activities)

เมื่อจะวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมนี้ การตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ก่อน จะช่วยให้ ผู้สอนได้ความกระจ่างในเป้าหมายและโครงสร้างของกิจกรรมที่ผู้สอนนำมาใช้ได้

๑) อะไรคือวัตถุประสงค์สำหรับกิจกรรมนั้น ๆ

๒) ใครคือผู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กัน นักศึกษาจับคู่กันกับคนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ ตนใช่หรือไม่ มีการจับคู่กันกับคนที่นั่งอยู่ข้างหลังหรือนั่งอยู่ข้างหน้าตนหรือไม่ มีการจับคู่กันกับคนที่มีความรู้ต่างกันหรือไม่ และมีการจับคู่กันกับคนที่ไม่รู้จักกันเคยกันบ้างหรือไม่

๓) กิจกรรมนั้น ๆ ควรทำในชั้นเรียนในช่วงใด คือ ช่วงเริ่มต้น ? ช่วงกลาง ? หรือช่วงท้าย ? ท่านจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมสักเท่าใด ?

๔) นักศึกษาจดบันทึกคำตอบ แนวความคิด คำถาม ลงในสมุดบันทึก หรือได้แต่อภิปรายเฉย ๆ

๕) นักศึกษาส่งสมุดคำตอบมาให้ผู้สอนตรวจหรือไม่ ? ถ้าผู้สอนขอให้พวกเขาส่งสมุดบันทึก พวกเขาเขียนชื่อตนเองลงในสมุดบันทึกหรือไม่?

๖) ผู้สอนให้เวลานักศึกษาสัก ๑ นาทีเพื่อให้พวกเขาบันทึกทบทวนคำตอบก่อนที่จะให้พวกเขาอภิปรายในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ หรือว่าให้พวกเขาอภิปรายในทันที

๗) ผู้สอนคิดคะแนนให้นักศึกษาที่ตอบคำถามนั้นหรือไม่

๘) นักศึกษาจะร่วมกันจับคู่ทำงานกับนักศึกษาทั้งชั้นได้อย่างไร ผู้สอนจะมีส่วนในสิ่งป้อนกลับ (Feedback) และได้ความรู้จากคำตอบของนักศึกษาอย่างไรบ้าง ?

๙) หากนักศึกษาตอบคำถามที่ผู้สอนตั้งขึ้นถาม ผู้สอนจะมั่นใจได้อย่างไรว่าพวกเขามีความมั่นใจว่าพวกเขาเข้าใจเรื่องนั้นอย่างแท้จริง เพราะคำตอบที่พวกเขาได้มานั้นเป็นคำตอบของนักศึกษาที่ได้มาจากการอภิปรายกันโดยที่ผู้สอนไม่ได้มีส่วนเข้าไปชี้แนะว่าคำตอบข้อใดถูกข้อใดผิด นักศึกษาอาจเกิดความสงสัยแม้แต่กับคำถามที่หาคำตอบจริง ๆ ไม่ได้ นักศึกษาก็ต้องการจะรู้ว่าผู้สอนมีความเห็นโน้มน้าวไปที่คำตอบของข้างใด

๑๐) ท่านจำเป็นต้องเตรียมการที่จะใช้กิจกรรมนั้น ๆ อะไรบ้าง จะต้องให้นักศึกษาเตรียมการอะไรบ้างเพื่อ ที่พวกเขาจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

จ. กุญแจสู่ความสำเร็จ (Keys to Success)

๑) เริ่มในเรื่องเล็ก ๆ ก่อนและจะต้องมีความกระชับ อย่าให้เยิ่นเย้อ

๒) พัฒนาแผนสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้แบบให้นักศึกษามีส่วนร่วม มีการทดลองใช้แผน มีการรวบรวมข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) จากนั้นทำการปรับแต่งและนำไปทดลองใช้อีกครั้งหนึ่ง

- ๓) ให้เริ่มทำตั้งแต่วันแรกของการเข้าสอน
- ๔) ลองสอบถามปัญหาหรือลองทำกิจกรรมด้วยตนเองก่อน หากเป็นไปได้ก็ให้ลองใช้กับเพื่อนอาจารย์อื่นด้วยก็ได้
- ๕) ให้ความกระจ่างกับนักศึกษาว่าทำไมผู้สอนจึงนำกิจกรรมนี้มาใช้ และผู้สอนรอบรู้กระบวนการเรียนแบบนี้อย่างไรบ้าง
- ๖) ตกลงกับนักศึกษาว่าจะใช้สัญญาณใดเป็นการสื่อความหมายว่าให้หยุดพูด
- ๗) สุ่มตัวอย่างดูว่านักศึกษาที่จับคู่กันนั้นช่วยกันศึกษาหาความรู้จริงหรือไม่
- ๘) อย่าทำเรื่องนี้โดยลำพัง ให้หาเพื่อนอาจารย์ ๑ - ๒ คนมาวางแผนด้วยกัน (และบางที่ผู้สอนอาจจะต้องช่วยสอนเขาด้วยก็ได้) ขณะที่ผู้สอนดำเนินการใช้กิจกรรมแบบที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนี้
- ๙) พยายามเรียนรู้เรื่องนี้จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จากการอ่าน และการลองปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เท่าที่นำเสนอมาก็คงเป็นเครื่องนำทางสำหรับผู้สอนที่ต้องการจะนำกิจกรรมบางอย่างมาใช้กับกระบวนการเรียนการสอนที่เรียกว่า Active Learning หรือ Student Centered แทนกระบวนการเรียนการสอนแบบเก่าที่ล้าสมัยแล้วที่เรียกว่า Passive Learning หรือ Teacher Centered ได้เป็นอย่างดี และก็คงไม่ใช่เรื่องเพื่อเจ้าเป็นแค่นามธรรมที่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ในการเรียนการสอนจริงๆ.

เอกสารอ้างอิง

๑. www1.umn.edu/ohr/teachlearn/MinnCon/active.html
๒. www.hcc.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk/teachtip/active.htm
๓. www.ntlf.com/html/lib/bib/91-9dig.htm